

Петрова Анастасія В'ячеславівна,
здобувачка вищої освіти
Навчально-наукового інституту
права та інноваційної освіти
Науковий керівник –
д.ю.н., професор Припутень Д.С.
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

СИСТЕМА БЕЗОПЛАТНОЇ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ ЯК РЕАЛІЗАЦІЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА

Невід'ємною частиною будь-якої системи правосуддя є безоплатна правова допомога зі своїми національними і міжнародними особливостями. Основа якої включає в себе впровадження та юридичну відповідальність щодо надання правової допомоги, фінансові гарантії, організаційну структуру відповідальності уряду. На них покладається відповідальність за правовий, соціальний і економічний розвиток і постійне забезпечення верховенство права. Акцент на вивченні правової допомоги у конституційному праві робили А. Г. Манафов, Н. В. Альбрант, О. В. Кривоносова, Т. І. Ільїна, Р. Г. Мельниченко.

Права і свободи людини та громадянина є одними із важливих суспільних цінностей і головним об'єктом більшості конституційно-правових відносин, які згідно зі ст. 55 Конституції України захищаються судом. Кожен має право будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань. При цьому, Конституцією України ст. 59 гарантовано право кожного на професійну правничу допомогу, що у випадках, передбачених законом, надається безоплатно. Ці дві статті несуть чітко визначають певний спектр питань, які належить вирішити всім гілкам влади задля виконання конституційних положень. [1]

Вагомим кроком вперед щодо реалізації та вдосконалення конституційного права на правову допомогу було прийняття Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 5 липня 2012 р., як гарантія забезпечення конституційних прав і свобод людини і громадянина, та Закону України «Про безоплатну правову допомогу» від 2 червня 2011 року.

Відповідно до Закону України «Про безоплатну правову допомогу» основними принципами надання безоплатної правової допомоги, що гарантується державою, є доступність і забезпечення якості безоплатної правової допомоги. Право на безоплатну правову допомогу – це гарантована Конституцією України можливість громадянина України, іноземця, особи без громадянства, у тому числі біженця чи особи, яка потребує додаткового захисту, отримати в повному обсязі безоплатну первинну правову допомогу,

а також можливість певної категорії осіб отримати безоплатну вторинну правову допомогу у випадках, передбачених цим Законом [2].

Право на безоплатну первинну правову допомогу згідно з Конституцією України та Законом України «Про безоплатну правову допомогу», безоплатна первинна правова допомога – це вид державної гарантії особам, що полягає в інформуванні про їх права і свободи, порядок реалізації, відновлення у випадку порушення прав та порядок оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб мають усі особи, які перебувають під юрисдикцією України.

Безоплатна вторинна правова допомога – вид державної гарантії, що полягає у створенні рівних можливостей для доступу осіб до правосуддя. Однак право на вторинну правова допомога, на відміну від первинної, мають лише окремі категорії осіб, визначені Законом. Воно здійснюється з урахуванням деяких критеріїв – критерію малозабезпеченості та належності до тих категорій осіб, для яких законами вже закріплено право на безоплатну правову допомогу.

Відповідно до критерію малозабезпеченості Закон надає право на безоплатну вторинну правова допомога особам, сім'ям у яких середньомісячний сукупний дохід нижчий від суми прожиткового мінімуму, розрахованого та затвердженого згідно з Законом України «Про прожитковий мінімум» для осіб, які належать до основних соціальних і демографічних груп населення та інвалідів, які отримують пенсію або допомогу, що призначається замість пенсії, у розмірі, меншому за два прожиткові мінімуми для непрацездатних осіб [4].

Здійснений аналіз, дає змогу дійти висновку, що конституційне право особи на отримання правової допомоги відіграє важливу роль у забезпеченні захисту та охорони прав і свобод людини й громадянина в Україні як демократичній, правовій, соціальній державі. Гарантія права особи на отримання правової допомоги, а у випадках, передбачених законом, безоплатну правову допомогу, є не тільки конституційно-правовим обов'язком держави, але й додержанням взятих Україною міжнародно-правових зобов'язань.

Важливим досягненням системи є вирішення питання відкритості доступності безоплатної правової допомоги через оперативне реагування на потреби людей, інноваційне відкриття мережі дистанційних та мобільних консультаційних пунктів та створення бюро правової допомоги. Розвиток комунікаційної спроможності системи безоплатної правової допомоги, створення комунікаційної мережі усередині системи та вироблення стратегічного підходу до комунікаційної роботи як усередині системи, та й у комунікації із зовнішніми партнерами.

Є вагомим досягненням у забезпеченні доступу до безоплатної вторинної правової допомоги, за час функціонування системи безоплатної вторинної правової допомоги; інтеграції первинної і вторинної правової допомоги на

рівні територіальних громад, створенні партнерських мереж провайдерів правової допомоги; забезпеченні ефективної функціональної взаємодії усередині системи, розвитку інституційної спроможності центрів, забезпеченні якості надання безоплатної правової допомоги, зокрема, працівниками центрів, та моніторингу якості надання такої допомоги адвокатами.

Таким чином, покращення рівня доступності такої допомоги громадянам доречно суттєво її дебюрократизувати, спростивши процедуру звернення осіб для її отримання, зокрема скоротивши перелік і зобов'язавши персоналів центрів надання допомоги перевіряти відповідність йому документів та вимагати їх лише за необхідності.

Бібліографічні посилання:

1. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28.06.1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30.
2. Закон України «Про безоплатну правову допомогу» від 2 червня 2011 р. № 3460-VI // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, N 51, ст. 577.
3. Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від липня 2012 року // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 27, ст. 282.
4. Закон України «Про прожитковий мінімум» // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, № 38, ст.348.

Плужнік Олена Іванівна
професор кафедри кримінального
права та кримінології, к.ю.н., доцент
*(Одеський державний університет
внутрішніх справ)*

**ОТРИМАННЯ ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК У ЗДОБУВАЧІВ
ВИЩОЇ ОСВІТИ НА БАЗІ ЮРИДИЧНОЇ КЛІНІКИ
ПРИ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ**

Кожен має право на вищу освіту. Основними завданнями закладу вищої освіти є: 1) провадження на високому рівні освітньої діяльності, яка забезпечує здобуття особами вищої освіти відповідного ступеня за обраними ними спеціальностями; 2) для університетів, академій, інститутів - провадження наукової діяльності шляхом проведення наукових досліджень і забезпечення творчої діяльності учасників освітнього процесу, підготовки наукових кадрів вищої кваліфікації і використання отриманих результатів в освітньому процесі; 3) участь у забезпеченні суспільного та економічного розвитку держави через формування людського капіталу; 4) формування особистості шляхом патріотичного, правового, екологічного виховання, утвердження в учасників освітнього процесу моральних цінностей,